

Jesper Petersen

Forord

Tidsskrift for Islamforskning (TIFO) har fået fem nye redaktionsmedlemmer (se nedenfor), mens Tina Dransfeldt Christensen har valgt at trække sig efter fem år på posten som ledende redaktør. Christensen har stået i spidsen for en professionalisering af TIFO, som i dag kan ses i layoutet, at der anvendes professionel korrekturlæser på artikler, og at TIFO udkommer via Online Journal Systems. Denne professionalisering har været finansieret med midler fra Det Frie Forskningsråd, som Christensen har været med til at sikre. Der skal lyde en stor tak fra redaktionen til Christensen for indsatsen.

Med Christensens afgang er jeg (Jesper Petersen) trådt ind i rollen som ledende redaktør. Det blev i efteråret 2020 besluttet i redaktionsgruppen at igangsætte en skandinavisering af TIFO, og derfor har tidsskriftet fået to svenske og to norske redaktionsmedlemmer i tillæg til de otte danske medlemmer. Samtidig ændrer TIFO sit engelske navn fra Islamic Studies Journal til Scandinavian Journal of Islamic studies, og tidsskriftets fokus defineres nu som:

Tidsskriftets fokus er skandinavisk islamforskning. Det vil sige både forskning i islam og muslimer i Skandinavien af såvel skandinaviske som internationale islamforskere og forskning i islam og muslimer – bredt set og i hele verdenen – men forankret i skandinaviske forskningsprojekter

TIFO vil fortsat udkomme to gange om året og udgive artikler på dansk, svensk, norsk og engelsk. Fremadrettet vil redaktionen efterstræbe, at alle temanumre får en henholdsvis dansk, svensk og norsk redaktør tilknyttet. Dette er både for at gøre tidsskriftet oprigtigt skandinavisk, og for at facilitere samarbejder på tværs af landegrænser.

En af redaktionens nye medlemmer, Douglas Mattsson, har desuden taget initiativ til, at TIFO fremadrettet vil invitere ny-disputerede ph.d'ere til at præsentere deres forskning online –

helst inden for det første år efter forsvar. Initiativet hedder Meet the Doctor, og formålet er at informere om de nyeste forskningseresultater fra skandinavisk islamforskning. Hvis du har forsvaret din ph.d. for nyligt eller snart skal forsvare, kan du finde information om Meet the Doctor på TIFOs hjemmeside.

Skandinaviske muslimers historie & historier om muslimer i Skandinavien

Med ovennævnte skandinavisering in mente, er det en fornøjelse at kunne præsentere det første nummer af Scandinavian Journal of Islamic Studies med en norsk artikel, tre svenske, tre danske artikler.

I de to første artikler skriver Simon Sorgenfrei og Garbi Schmidt en del af skandinaviske muslimers historie, som indtil nu har været ubeskrevet. Når skandinaviske muslimers historie skal fortælles, har det i Sverige i mange år været almindeligt at begynde i 1930, hvor en folketælling opgjorde antallet af muslimer til femten,¹ mens man i Danmark ofte henviser til en folketælling i 1880, hvor der blev talt otte² muslimer (Jacobsen 2011). Disse statistiker er begyndelsen på den almindelige fortælling om muslimer i Norden, hvor særligt tiden omkring indvandringen i midten af det 20. århundrede og fremefter er i centrum. Islam har imidlertid en meget længere historie i Norden, hvilket Sorgenfrei tidligere har demonstreret sin bog *Islam i Sverige – de första 1300 åren* (2019) og i sin beskrivelse af *vi-kingers konvertering til islam* (2018).³

Sorgenfrei og Schmidt beskriver på baggrund af arkivstuder, hvem disse muslimer var, hvad vi kan vide om deres liv, og hvordan samfundet på daværende tidspunkt forholdt sig til dem. Således giver artiklerne et indblik i skandinaviske muslimers historie før 1930 og 1880, og begge forfattere har ekspliciteret, hvordan de har arbejdet med arkivmaterialet, sådan at studerende og kollegaer kan engagere sig i historieskrivningen.

Med arbejdsmigrationen – og senere flygtningestrømmene – i anden halvdel af det 20. århundrede begyndte forskere at fokusere på nutidens muslimer i Skandinavien. Dansk islamforskning blev indtil da primært varetaget af semitiske filologer eller forskere med Mellemøsten eller islamisk historie som deres primære interesse. Fokus ændrede sig imidlertid, da Statens Hu-

1 Jonas Otterbeck har siden vist, at kilden, som der henvises, til kun opregner 3-11 muslimer. Se: <http://religionsvetenskapligakommentarer.blogspot.com/2014/01/de-femton-eller-hur-manga-muslimer.html>

2 Schmidt viser i sin artikel, at dette tal er for lavt sat, eftersom ikke alle muslimer, der opholdt sig i Danmark på daværende tidspunkt, er talt med. Hun bemærker desuden, at der er talt en muslim i folketællingen fra 1840.

3 Jonas Otterbeck og Jørgen S. Nielsen (2016) har tidligere argumenteret for, at det øvrige Europas historie på samme måde. De inddeler europæiske muslimers historie i fem epoker startende med erobringen af Andalusien i 700-tallet.

manistiske Forskningsråd i midten af 1980'erne finansierede initiativet Islam i Nutiden og en række andre forskningsprojekter om islam og muslimer i Danmark (Vinding 2016). En lignende udvikling har fundet sted i Sverige, hvor Jan Hjärpe (professor emeritus på Lund Universitet) vejledte en ny generation af ph.d.-studerende, der forskede i nutidens islam – heriblandt Schmidt, Jonas Svensson og Anne Sofie Roald, som også har bidraget til nærværende specialnummer. I slutningen af dette specialnummer reflekterer Hjärpe i et essay over, hvordan begrebet radikal er blevet brugt til at beskrive muslimer fra starten af hans karriere indtil i dag. Dette efterfølges af endnu et essay skrevet af Roald, som reflekterer over sine erfaringer fra mange års forskning i radikaliserings.

Ligesom Hjärpe og Roald undersøger Svensson i sin artikel begrebet radikal, men hans fokus ligger på ordets brug i svenske medier. Ud over at undersøgelsen er interessant i sig selv, introducerer Svensson også nye metoder til islamforskningen gennem brugen af computer-assisteret tekstanalyse – en af de mange nye metoder inden for digital humanities. Svensson (2015) har tidligere introduceret kognitiv psykologi til studiet af islam med bogen Människans Muhammed, men i denne artikel anvender han programmeringssproget Python til at undersøge et datamateriale, som vil være ganske uoverskueligt for en individuel forsker at håndtere. Artiklen redegør – ligesom Sorgenfreis og Schmidts – metodologisk for studiet på en måde, så studerende og kollegaer let kan komme i gang med ”digital islamforskning”.

Specialnummerets to sidste artikler fokuserer ligesom Hjärpe, Roald og Svensson på historier om muslimer i Skandinavien. Helle Lykke Nielsen analyserer, hvordan danske moskeer positionerer sig ved hjælp af navne. Det vil sige, Nielsen undersøger, hvad navnet på en moske siger noget om og hvilke værdifulde informationer, der kan ligge gemt i sådanne navne. Nielsen påpeger således, at moskenavne indeholder meget mere end blot den semantiske funktion at være navnet på et sted.

I specialnummerets sidste artikel analyserer Therese Marie Ignacio Bjørnaas kønsligestilling i norsk indenrigspolitik. Bjørnaas viser hvordan muslimske kvinders frigørelse fra patriarkalske normer anvendes af norske politikere til at fremstille islam som en kvindefjendtlig religion og en trussel mod vestlige værdier. Artiklen er bygget op om et casestudie, hvori Bjørnaas

demonstrerer hvordan Fremskrittspartiets leder, Siv Jensen, er afhænger af muslimer som en Anden for at kunne producere sin diskurs om Norge som foregangsland inden for kønsligestilling.

Specialnummeret afsluttes med Lisa Paulsen Galals anmeldelse af Lene Kühles og Malik Larsens bog Danmarks moskeer – mangfoldighed og samspil baseret på samme forfatteres undersøgelse Moskeer i Danmark II – en kortlægning af danske moskeer og muslimske bedesteder, der udkom i december 2017.

Litteratur

- Jacobsen, Brian Arly. 2011. 'Muslims in Denmark: A Critical Evaluation of Estimations.' in Jørgen S. Nielsen (ed.), *Islam in Denmark: The Challenge of Diversity* (Lexington).
- Nielsen, Jørgen S., and Jonas Otterbeck. 2016. *Muslims in Western Europe* (Edinburgh University Press: Edinburgh).
- Sorgenfrei, Simon. 2018. 'Läste Vikingarna Koranen', *Religion*, 1.
- . 2019. *Islam i Sverige: De första 1300 åren*.
- Svensson, Jonas. 2015. *Människans Muhammed* (Molin & Sorgenfrei Förlag).
- Vinding, Niels Valdemar. 2016. 'Islamforskning og islamiske studier på Københavns Universitet', *Tidsskrift for Islamforskning*, 10.